

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

FOREIGN EXPERIENCE OF THE TRAINING OF FUTURE AVIATION MANAGERS FOR THE PROFESSIONAL ACTIVITY

Вивчення закордонного досвіду підготовки майбутніх менеджерів авіаційної галузі дає змогу знайти й застосувати переваги інших країн для підготовки фахівців високого рівня. У статті звертається увага на закордонні заклади вищої освіти (далі – ЗВО) з високим рейтингом підготовки менеджерів авіаційної галузі, а саме на IUBH University of Applied Sciences (Німеччина), Bucks New University (Велика Британія), University of Information Technology and Management (Польща), Kazimieras Simonavičius University (Литва).

У процесі навчання майбутніх менеджерів авіаційної галузі в зазначених університетах велика увага приділяється стажуванню в аеропортах протягом тривалого часу, як правило 5–6 місяців. Програма стажування інтегрована з отриманими теоретичними знаннями. Організацію стажування займають спеціальні центри, які не лише знаходять місця для стажування, але й виконують інші обов'язки: консультують з приводу майбутньої роботи, тренують для проходження співбесіди, проводять зустрічі, контролюють документи й надають персональні поради, допомагають у працевлаштуванні.

Програми економічного, управлінського й спеціалізованого напрямку складені інтегровано. До лекційних занять долучають професіоналів авіаційної галузі практичного спрямування. В Bucks New University студенти за власним бажанням можуть робити дослідницький проект, а в IUBH University of Applied Sciences студенти виконують авіаційні проекти на 2, 3 та 6 семестрів навчання. Кожен навчальний заклад має свої особливості: University of Information Technology and Management використовує спеціальне програмне забезпечення ARCPort, що застосовують у більшості міжнародних аеропортів; у Kazimieras Simonavičius University – в кінці навчання студенти отримують ліцензію приватного пілота, University of Applied Sciences має високий рівень працевлаштування й обіймання управлінських посад; Bucks New University формує додаткову до навчання готовність випускника до професійної діяльності за допомогою центру проходження стажування й працевлаштування Placements Plus. Навчання майбутніх авіаційних менеджерів у Німеччині складається зі 180 кредитів протягом 6 семестрів, у Великій Британії – зі 120 кредитів за 3 роки

навчання, у Польщі – 3 роки (6 семестрів), у Литві – 3,5 року.

Ключові слова: авіаційний менеджмент, менеджмент аеропорту, фахова підготовка авіаційних менеджерів, професійна готовність випускника, формування готовності.

Studying the foreign experience of training future aviation industry managers allows to find and implement the benefits of other countries for training high-level professionals. The article draws attention to the higher education institutions with high rating of employment of aviation industry managers, namely: IUBH University of Applied Sciences (Germany); Bucks New University (UK); University of Information Technology and Management (Poland); Kazimieras Simonavičius University (Lithuania).

At these universities, much attention is paid to internships of future aviation managers at airports over a long period of time, typically 5–6 months. The internship program is integrated with the gained theoretical knowledge. The traineeships are organized by special centers, which also fulfill a number of functions: they advise on future work, train for interviewing, hold meetings, control documents and provide personal advice, and assist in employment.

We distinguished the main peculiarities of European universities. Firstly, the programs of economic, managerial and aviation subjects are integrated. Secondly, aviation professionals are involved in the lectures. Thirdly, doing projects is a common method in training. At Bucks New University, students do a research project, at IUBH University of Applied Sciences students complete aviation projects for semesters 2, 3, and 6. Next, each educational institution has its own advantages which make their educational process special: University of Information Technology and Management uses special ARCPort software used in most international airports; at Kazimieras Simonavičius University at the end of study students are licensed as private pilots, at University of Applied Sciences there is a high level of employment and occupation of managerial positions; Bucks New University forms a student's readiness for professional development through the Placements Plus Internship and Employment Center. Training for future aviation managers consists of 180 credits in Germany over 6 semesters; in Great Britain – 120 credits for 3 years of study; in Poland – 3 years (6 semesters), in Lithuania – 3,5 years.

Key words: aviation management, airport management, professional training of aviation managers, professional readiness of graduates, formation of readiness.

УДК 378.14.015.62
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.1-44>

Дорошенко Т.М.,
старший викладач кафедри
менеджменту, економіки та туризму
Льотної академії
Національного авіаційного університету

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Аналіз наукових досліджень дає змогу визначити особливості формування готовності професійної підготовки менеджерів авіаційної галузі як процесу найкращого втілення їхніх знань, умінь у професійне середовище. Результатом такого втілення є продуктивна і якісна робота менеджера та його особисте задоволення.

В умовах світової глобалізації в усіх економічних процесах відбуваються суттєві зміни, з'являються

нові галузі, підгалузі в економіці, підрозділи й професії на підприємствах, змінюються вимоги до фахівців. У зв'язку з трансформацією змінюються вимоги до професійної підготовки фахівців, у тому числі авіаційних менеджерів, робота яких є ключовим елементом у функціонуванні, управлінні й забезпеченні авіаційної галузі.

Рівень професійної підготовки фахівців впливає не лише на розвиток підприємства, але й на галузь, державу й світовий розвиток. На сьогодні

у сфері професійної підготовки фахівців лідером є Європейський Союз, у зв'язку з цим розглядаємо закордонний досвід формування готовності майбутніх менеджерів авіаційної галузі на прикладі європейських країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Закордонний досвід розглядався вітчизняними науковцями в порівняльних дослідженнях підготовки фахівців авіаційної галузі США: О. Підлубна [1] вивчала підготовку майбутніх пілотів; В. Красножон [2] досліджувала професійну підготовку авіаційних диспетчерів; В. Досужий [3] присвятив роботу професійній підготовці операторів безпілотних авіаційних систем. Науковці [1, 2, 3] виокремлюють риси американської авіаційної підготовки: перевага практичної підготовки над теоретичною, застосування інноваційних проблемно орієнтованих й електронних методів навчання, тісна співпраця з роботодавцем, автономія навчальних закладів і гнучкість навчання. Але підготовку майбутніх менеджерів авіаційної галузі до професійної самореалізації ще не розглядали.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Менеджери авіаційної галузі працюють як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Сьогодні авіаційна галузь більш розвинена в Європі й у світі, з цим пов'язані вимоги до високої підготовки менеджерів авіаційної галузі. Поки ще залишається не розв'язаним питання підготовки менеджерів авіаційної галузі відповідно до європейських і світових рівнів.

Метою статті є розгляд закордонного досвіду професійної підготовки майбутніх менеджерів авіаційної галузі на прикладі європейських провідних закладів вищої освіти для виокремлення провідних тенденцій навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для якісної професійної підготовки менеджерів авіаційної галузі необхідно звернути увагу на ЗВО з високим рейтингом у підготовці менеджерів авіаційної галузі, а саме на IUBH University of Applied Sciences (Німеччина), Bucks New University (Велика Британія), University of Information Technology and Management (Польща), Kazimieras Simonavičius University (Литва).

Найпрестижнішим університетом Європи є IUBH University of Applied Sciences у Німеччині. Університет посідає високі позиції завдяки високому рівню працевлаштування. Протягом трьох місяців 94% випускників знаходять роботу, а після двох років роботи 80% фахівців беруть на себе управлінські функції. Важливими особливостями підготовки фахівців «Авіаційного менеджменту» є такі: короткостроковість програм, яка складається лише зі 180 кредитів, як порівняти з Україною (240); високопрофесійний підхід до навчання, пов'язаний з викладанням дисциплін досвідченими практично авіаційними фахівцями

галузі; інтеграція теорії й практики, соціальної та міжкультурної компетенцій; проведення навчання невеликими групами. Після навчання випускники мають можливість працювати у традиційних авіакомпаніях Lufthansa та Air France-KLM, лоукостах Ernest Airlines, хендлінгових компаніях, компаніях з виробництва й технічного обслуговування літаків [4].

В університеті IUBH University of Applied Sciences студенти навчаються за такими напрямками: фінанси авіакомпаній та аеропортів; авіаційне законодавство; управління авіаційними організаціями; маркетинг і продажі; бізнес-комунікація й інформаційні технології. Також вивчаються дисципліни економічного спрямування, такі як «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Статистика», «Фінансовий облік», «Основи маркетингу», «Авіаційна економіка й політика», «Менеджмент і бухгалтерський облік».

Достатня увага приділяється поєднаному з навчанням стажуванню в авіакомпанії. Спеціальний центр Career Office допомагає знайти місце для стажування, яке проходить упродовж семестру (5–6 місяців), консультує щодо майбутньої роботи, тренує у проходженні співбесід, проводить зустрічі й неформальні події, контролює документи й надає персональні поради.

Найкращим університетом авіаційного менеджменту у Великій Британії є Bucks New University, який має нагороду «Перша народна золота нагорода в авіації» (People 1st Gold Award In Aviation) за авіаційні програми (2015–2017) [5]. На три роки навчання університет пропонує програму «Авіаційний менеджмент і менеджмент аеропорту» (Airline and Airport Management). Упродовж першого року студенти знайомляться зі структурою й роботою авіаційної індустрії, вивчають авіаційний маркетинг, управління персоналом, економіку й фінанси, питання безпеки й охорони в авіаційній галузі. Інтеграція економічних й управлінських компетенцій з авіаційною сферою є важливим аспектом підготовки фахівців. На другому році навчання студенти занурюються глибше в роботу аеропортів й авіакомпаній і готуються до сезонної роботи в аеропорту; розвивають навички приймати рішення, управлінські й аналітичні уміння. На третьому році навчання студенти виконують індивідуальний проєкт і вивчають авіаційні модулі з глобалізації, підтримки роботи, комерційного аналізу й планування. Протягом всього часу навчання запрошуються лектори-експерти в авіаційній галузі. Додатково готовність випускника до професійної діяльності забезпечує центр стажування й допомоги в працевлаштуванні Placements Plus.

«Авіаційний менеджмент» – це спеціалізація, яка є практично орієнтованою, втілює найкращі європейські практики в освіті й бізнес-співпраці.

Серед основних методів, які застосовуються при навчанні, – метод кейс-стаді, який дає можливість студентам застосувати теоретичні знання, здобуті під час лекцій. Навчання в такий спосіб підвищує здатності творчого, критичного осмислення з використанням найкращих інструментів й економічних показників для розв'язання проблем. Іншим популярним методом є гра з прийняття рішень (decision-game), яка допомагає розв'язувати проблеми, типові для авіаційних менеджерів. Ця гра використовується в авіаційних закладах Німеччини й Великої Британії.

У Польщі програму підготовки «Авіаційний менеджмент» (Aviation Management), яка триває 6 семестрів, пропонує ZBO University of Information Technology and Management. Високі позиції в Європі цього університету забезпечуються залученням до викладання лекторів, що працюють за фахом у галузі авіаційного транспорту. Ця програма проходить за участі авіакомпанії Deutsche Lufthansa [6]. Найбільшою перевагою цього ЗВО є використання спеціального програмного забезпечення ARCPort, яке застосовують у роботі понад 80 міжнародних аеропортів. Особливістю навчального плану першого року навчання є сконцентрованість на економіці й менеджменті, що є базою авіаційного менеджменту; з другого року починається вивчення таких спеціалізованих дисциплін: «Авіаційний менеджмент і політика» (Aviation Management and Policy), «Авіаційне законодавство й організації» (Aviation Law and Organizations), «Мережевий менеджмент авіакомпаній» (Airline Network Management), «Менеджмент аеропортів» (Airport Management), «Менеджмент повітряних вантажів» (Air Cargo Management), «Аеронавігація» (Air Navigation).

До проходження практики університет ставиться відповідально й пропонує обов'язкову практику в таких компаніях: Лондонський аеропорт Хітроу, Брюссельський аеропорт, аеропорти Польщі (Okęcie у Варшаві, Pyrzowice в Катовіце, Balice у Кракові, Jasionka в Жешуві), Міжнародна організація цивільної авіації, управління цивільної авіації Польщі, авіакомпанії Qatar Airways, Ryanair, Wizzair, LOT Polish Airlines та інші авіаційні організації (Pratt&Whitney Rzeszów S.A. MTU Aero Engines Polska BorgWarner Menzies Airport Deloitte Polska Carlson Wagonlit Travel).

Необхідно також звернути увагу на університет Kazimieras Simonavičius University (KSU), що в Литві. У процесі навчання університет надає ліцензії приватного пілота (PPL). Серед інших переваг варто назвати такі: невеликі групи студентів, індивідуальний підхід, проходження практики в міжнародних авіакомпаніях, додаткова іноземна мова й можливості для налагодження зв'язків, відвідування аеропортів; 80% іноземних співробітників, включно з відомими авіаційними експертами.

Це дає змогу 100% студентів працевлаштуватися в авіаційній сфері. Навчання триває 3,5 року. Також особливу увагу в цьому університеті приділяють професійній практиці, інтеграції теорії з практичними вміннями [7].

Програма університету дає змогу студентам набути таких умінь:

- розуміти середовище авіаційного бізнесу;
- застосовувати навички аналітичного й критичного мислення для досягнення успіху в різних сферах управління авіацією;
- розуміти особливості, значення й застосування теорій управління в глобальному авіаційному секторі;
- розуміти економічне значення авіаційного сектору, визначати поточні проблеми, тенденції й указівки щодо потенційного розвитку;
- виявляти нові можливості й розробляти нові продукти та послуги, що забезпечують додаткову вартість в авіаційному секторі;
- застосовувати моделі управління для практики планування й виконання проєктів авіаційного бізнесу, мобілізації й мотивації команд;
- уміти працювати в полікультурному середовищі й складних соціальних контекстах, використовуючи засоби комунікації, методи й різні канали, і працювати в соціальних мережах, збалансовуючи інтереси влади, громадян і бізнесу.

Висновки. Отже, аналіз провідних європейських країн (Німеччина, Велика Британія, Польща, Литва) у контексті підготовки менеджерів авіаційної галузі показав основні тенденції розвитку вищої освіти. Для всіх університетів-лідерів (IUBH University of Applied Sciences, Bucks New University, University of Information Technology and Management, Kazimieras Simonavičius University) у підготовці за програмою «Авіаційний менеджмент» характерні інтеграція теорії та практики, значна перевага дисциплін економічного й профільного спрямування в навчальних планах, акцентування на практиці й стажуванні як запоруці майбутнього працевлаштування, залучення авіаційних експертів до викладання. Варте нашої уваги широке різноманіття методів, спрямованих на практичний складник майбутньої діяльності. Це кейс-стаді, проблемні методи, рольові ігри, лекції з викладачами – працівниками аеропортів й авіакомпаній, метод проєктів, екскурсії до авіакомпаній та аеропортів. Зважаючи на високий показник працевлаштованості, ці методи показали себе ефективними й доцільними для використання у льотних ЗВО.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Підлубна О.М. Професійна підготовка майбутніх пілотів цивільної авіації в США : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Класичний приватний ун-т. Запоріжжя, 2017. 291 с.

2. Красножон В.О. Підготовка майбутніх диспетчерів ОПР у вищій авіаційній освітній системі США. *Науковий вісник Льотної академії. Серія «Педагогічні науки»*. Кропивницький : КЛА НАУ, 2017. Вип. 1. С. 141–145.

3. Досужий В.А. Особливості організації професійної підготовки фахівців безпілотної авіації в навчальних закладах США. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогіка»*. Хмельницький : Електронне наукове фахове видання, 2018. № 4. С. 15–23. URL: https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/12/visnik_4_2018_pdn.pdf.

4. IUBH University of Applied Sciences. Bachelor Aviation Management. URL: <https://www.iubh.de/en/bachelor/degree-programmes/aviation-management/> (дата звернення: 18.07.2019).

5. Bucks New University. BA (Hons) Airline and Airport Management. URL: <https://bucks.ac.uk/courses/undergraduate/management-and-professional-studies/airline-and-airport-management-ft> (дата звернення: 20.07.2019).

6. University of Information Technology and Management. <https://en.uitm.edu.eu/undergraduate-programmes/aviation-management/>.

7. Kazimieras Simonavičius University. <https://www.ksu.lt/en/bachelor-studies/aviation-management/>.